

Ndimaaagu

Wonnoo doo ko suka debbo gooto. Omo wiye
Daado. Daado ko baleejo juumo, mbaadi e nehdi!
Ndiin wiyetee kaadtudi. Alaa fof to ndaarataa e
Daado mbi'aa: «Sinno wonaa...» Ko gorko yoori
hoore fof, so Daado bamtii gite mum butte daneeje
o ndarii dum, o waddii heen mooso ray! Oon
ñippan de mum, ronka anndude ko wadata. Daado,
kala do o wirtii sagataabe worbe, yeewtere mum'en
telban! Waaw haala'en mbii: «Hoto mem ko a
yamiraaka, kono wonaa hoto ndaar ko njid daa.»
Daado wii ina yeewa ndimaagu worbe do tolnii. O
wii: «Mi haaldataa e gorko yamal so wonaa cokaado
e suudu balde cappande tati, subaka fof, ko
lonngere wootere ñaamata e woobre wootere

ndiyam yarata, ko e oon kumantee mi.» Kala gardo
yamde mo, ko duum o wiyata dum. Oon wiya:
«Mido yid maa no feewi, kono mi waawaa.» Joom
mum hoota. Kala do ngar daa taw daa sagataabe
worbe ina njeewta, ko haala Daado be kaalata, Alla
e makko yoodde. Sagataabe tato worbe nani duum.
Oo ina wiye Sammba, oya ina wiye Demmba,
tatabo oo ina wiye Yero. Gooto e mabbe fof, ko
tindo hoore mum to diiwaan mum'en. Be mbii: «Oo
suka debbo no o wa'i yoodde nii fof, ronka gorko
jabdo ko o wii koo?» Be mbii: «Yamoy en mo ngann
den hol ko o mijii, walla hol ko mijjo makko ngoo
yidi wiide, ngann den ko cikku den ko o mijii koo,
so ina e makko.» Daado wii: « Mi wiyaani ko dañdo
resata mi. Mi wiyaani ko laamdo resata mi. Mi

wiyaani ko joom leñol resata mi. Mbii mi ko mido
yeewa ndimaagu worbe do tolnii.» Be ngari yamde
Daado, gooto e maɓɓe fof hokkaa suudu. Daado ari
salm inde be. Daado salmini Sammba, be calmondiri
haa sadi joofi. Sammba haali sabaabu garal mum,
wonde ari ko yamde mo. Daado wii: «So tawii ko
mbii mi koo ada waawi wadde dum, maa en kaaldu.
Daado benni to Demmba, be calmondiri haa sadi
joofi. Demmba wii: «Itti mi wuro amen hannde, ko
dawol jam tan. Addi mi, ko yidde yamde ma.»
Daado wii: «So ada waawi wadde ko mbii mi koo,
ma en kaaldu.» Daado yahi to Yero. Be calmondiri.
Yero wii: «Ngar mi ko yamde ma.» Daado wii: «A
waasataa nande ko mbii mi koo. So ada waawi
wadde dum, maa en kaaldu.» Kambe tato fof, be

mbaddii aadi e Daado. Gooto e maɓɓe fof soka e suudu. Ɓe ndammbii. Subaka fof, ko lonngere wootere e woobre ndiyam hokketee. Rawaandu ina nehaa e galle hee. Subaka fof, so lonnge ɗee ngarii, ndu ara tenkude ɓe. Ndu daroo e damal suudu Sammba, ndu tawa Sammba ñaamii lonngere mum, yarii woobre mum. Ndu ɓenna to Demmba, ndu daroo e damal suudu Demmba, ndu tawa Demmba ñaamii lonngere mum, yarii woobre mum. Ndu ɓenna to Yero. Yero fecca lonngere mum e woobre mum, hokka ndu heen. Ɓe ngoori noon haa balɗe cappande tati timmi. Wiya yoo ɓe njaltu. Ɓe njalti. Gooto e maɓɓe fof timminii ndimaagu mum e aadi mum wadɗunoo e Daado. Wiya hol e maɓɓe potɗo resde Daado? Yimɓe hellifaabe noddaa, ngari,

mbi'aa: «Bee doo tato ngariino yamde Daado. Daado wiino be kala desoowo dum, maa sokee e suudu balde cappande tati, subaka fof, ko lonngere wootere ñaamata e woobre wootere ndiyam yarata. Kambe tato fof, be timminii aadi mabbe e Daado.»

Mawbe hellifaabe mbii: «Yeewee geloodi teemedde tati, ngelooba heen fof wadee iililal, Daado wadee e nder iililal, geloodi dii coggee.» Be mbii: «Moni e mabbe fof yoo yah nannga heen ngelooba: nanngudo ngelooba Daado waddii baa, oon humanee e Daado. So hay gooto e mabbe nanngaani ngelooba Daado waddii baa, kambe tato fof, be mbaasii Daado.» Be kaalanaa. Be njabi oon sariya. Moni e mabbe fof wiyaa yoo naattu suudu sokee. Geloodi mbadaa iilile, Daado wadaa e nder

iililal, waddinaa heen ngelooba. Geloodi coggaa nawaa boowal wuro. 'Be mbi'aa: «Jooni dey, geloodi nawaama boowal, moni e mon fof, yoo yah suboo e heen ngelooba: So arsuku mum hawrii e ngelooba Daado waddii baa, oon humanee e Daado; mo arsuku mum hawraani e ngelooba Daado waddii baa, oon ko Alla hadi dum.» 'Be pinii subaka, be mbi'aa: «Jooni dey, geloodi dii njaltii boowal.» Moni e maɓɓe fof woni e hebaade. Rawaandu ndu ari e Yero. Ndu wii: «Yero, hannde nganndataa ndimaagu e moyƴere ko nafata: Hannde mi yob maa. Balde cappande tati haa ndawdi e naange, subaka fof, mi aran tenkude on, hay gooto e mon meedaa siftorde mi so wonaa aan. Aan, subaka fof, ko miin e maa peccata lonngere maa. Miin ko doo nehaa mi,

jeyaado e galle hee fof, mido anndi balngol mum. Hay so joomi mum wadaama lolli e lolli, walla wadaama dow soorooji, so mi uurniima do koyngal mum yabɓunoo, mi yiitat dum. So geloodi dii njaltii, kala ngelooba Daado woni, mi yiitat ba. So on njaltii, kala ngelooba njii daa mido e les mum, ko baan Daado woni, ngaraa nanngaa caanol mabba.»

Be njalti, be pa'i boowal. Be tawi teemedde tati ngelooba ina darii. Illilal fof, cikkataa faddi gonngal ngal. Rawaandu nduu ari naati e didɗal geloodi hee. Ndu hebi les ngelooba Daado waddii baa, ndu lelii. Sammba ari subii heen ngelooba, nanngi caanol mabba. Demmba ari subii heen ngelooba, nanngi caanol mabba. Yero ari darii. Nde rawaandu nduu sooyinii mo tan, haftii darii les ngelooba Daado

woni baa. Yero daayfi koyde fa'i e mayru, yettii, nanngi caanol mabba ngelooba. Geloodi dii dowaa, ngaddaa hakkunde wuro. Moni e mabbe fof, ngelooba mum, iililal mum tellinaa. Sammba, iililal mum udditaa: hay batte alaa heen. Demmba, iililal mum udditaa: hay batte alaa heen. Yero, iililal mum udditaa: Daado tawaa e nder maggal. Gulaali ngulli yimbe bee ngoni e wiide: «Dum dey woni muynude mbeldam!» Mawbe hellifaabe mbii: «Ko Yero arsuku mum hokki.» Daado nanngi e junngo Yero, be pa'i galle Daado'en. Be njettii galle Daado'en, Yero wii: «Daado?» Daado wii: «Naam.» Yero wii: «Sammba e Demmba fof, mi buraani dum'en ndimaagu. Minen fof, min mbadii ko mbiino daa koo. Kono wanaa sabu mi hawrii e ngelooba mbaddino daa baa tan,

woni maa kumane den. Kala mo njid daa e amen,
ko oon kumdante daa.» Daado wii: «Ko aan njid mi.
Jooni wiide ko wiide maa. So ada yidi mi, hannde
hiirataa en kumanaaka.» Yero wii: «Mido yid maa.»
Daado yalti haalani baaba mum e yumma mum.
Been mbii: «Mo njid daa fof, ko oon min njidi.»
Dewgal ngal humaa. Yero wii: «Daado, njid mi ko
lelnde ndee wada wuro amen.» Daado wii: «So a
yidii, mi hurtoyoo hannde.» Yero wii: «Njid mi ko
kurtoyo daa hannde.» Daado yalti haalani baaba
mum e yummum. Been mbii: «Wiide ko wiide mon
No njidir don fof...» Tabalde fiyaa, wiyaa Daado ina
hurtoyoo hannde. Daado ina joginoo cakka kanje.
O wii: «Yero, ndah cakka am kaa, mooftanaa mi haa
njetto den.» Yero hebii cakka kaa, wadi e jayba

mum. Wonnoo Daado ko bii galo, ko bii innee-
anndee, falnde ndee fof renndii do galle baaba
makko doo. Moni fof wii maa yaha kurtungu
makko, maa bur teemedde didi ndimaangu cenaa
labale. Bee mbaddii coweeji, beya mbaddii bamdi,
bee njahri koyde. Gulaali e kuljinaali, gila e
wammbaabe haa e awlube, haa e ñeeñbe, haa e
coolooji, leydi ndii fof dilli ñande Daado hurtoyto
ndee. Ñande mum Yero ina weltii sanne. Nde yahi
haa kurtungu nguu yalti, dimaadi ina ngama, dii ina
cuudoo, dii ina mbada baamte: doon yitere ndaarata
tan haa... Nde yahi haa kurtungu nguu yawti, Yero
waddii ndimaangu mum, yalti wuro. Yero foodti
taltali heedti caggal. O jolni junngo e jayba makko
hee, o yaltini cakka kaa, o woni e uurnaade ka, omo

buucoo ka, omo tebboo ka, tan haa ciilal diftii cakka
kaa diwdi heen! Omo ndaara ngal, haa ngal majji e
ledde. Duum haawi mo sanne. Holno o wadata? O
noddi giyiiko gooto, sehil makko sanne. Oon wii:
«Yero, aan kam giyam, ko heednu maa caggal?
Haalan am no njiitir daa ngelooba Daado waddinoo
baa. Yero wii: «Giyam, won ko hebi mi doo jooni.»
Oon wii: «Hol duum?» Yero wii: «Ko njid mi
haalande ma koo, mi yidaa hay gooto nana dum.»
Sehil makko oo wii: «Ko njibina den koo, a meedii
haalande mi sirilu, nantu daa bannge goddo?» Yero
wii: «Alaa... Kaalantu maa mi, won ko hebi mi jooni.
Daado ina resndunoo mi cakka mum, mido
tebbotonoo ka, ciilal diftii e juude am. Mi waawaa
gite amen laabda nayi, o naamnoo mi cakka kaa,

tawa mi alaa ka. Mi waawaa wiide mo: "Cakka ndesnduno daa mi kaa, ciilal nawi!" Jooni mido abboo ciilal ngal, so mi hebaani cakka kaa, mi waawaa artude, gite am e gite Daado ndaarondira. Njid mi, giyam, ko hoto haalan dum hay gooto. So a naamnaama, wii a yi'aani mi. Ñande Daado naamni maa mi fof, noddaa baaba am e neene am, kaalanaa be sirilu oo. Hoto haal, so wonaa ñande Daado naamni maa mi. Ñande mum, mbi'aa Daado, mi seerii mo.» Yero yiilti puccu mum, naati e ladde. Kurtungu benni, fa'i wuro Yero'en. Be njettii wuro, Yero yi'aaka! Sehil makko oo naamnaa, oon wii: «Mbayru mi Yero ko gila galle Daado'en.» Wadii balde, Yero ina laaknee e falnde hee fof, hay gooto waawaa wiide ko doo Yero rewi... Duum

haawi yimbe bee fof. Duum fof, Daado meedaa haalde heen konngol. Daado joodiima hitaande, naamnaaki Yero. Haa heen gootol, Daado noddi sehil mum Yero oo. Daado wii mo: « Aan kam, to Yero woni?» Oon wii jooni yontii haaleede, jooni lajal ngal timmii. Oon wii: «Daado, noddu esa'en, mi haalan maa ko Yero wii.» Daado noddi baaba mum Yero e yumma mum Yero. Been ngari, be njoodii. Sehil mum Yero oo wii: «Yero, nawi dum ko Daado ina resndunoo dum cakka. Nde kurtungu nguu yalti ndee, wonnoo Yero ina wondi e weltaare mawnde, o yaltini cakka kaa omo uurnoo ka, omo tebboo ka, tan haa ciilal diftii ka e juude makko. Yero wii gite mum e gite Daado mbaawaa laaɓdude nayi, tawa o alaa cakka kaa, o waawaa wiide Daado:

"Cakka ndesnduno daa mi kaa, ciilal diwdii heen..."

O abbiima ciilal ngal, o artataa e leydi hee tawa o yiitaani cakka kaa. Duum nawi mo. O wii so wonaa ñande naamni daa mo, hoto mi haalan hay gooto. Daado, Yero wii ñande naamni daa mo fof, yo mi haalane, o yaafiima daande maa.» Tan yumma mum Yero e baaba mum Yero ngoni e woyde...

Daado wii: « Hoto ngoyee! Ko miin foti woyde.»

Daado wii: «Gorko am e aduna, ko kanjo. Midó abboo mo. So mi yiitaani mo, mi artataa e leydi ndi. Nde njii don mi fof, tawat midó ardi e makko, walla midó waawi wiide on ko doo o woni...» Daado fayti suudu mum. Nde Daado yettii suudu mum ndee, o boori comci makko haa laabi, o yeewi taggere leppi, o hetti heen tuuba e wutte, o foogi hoore makko

haa laabi cer, o meerti laafa e hoore makko. O wadti hoore makko no gorko nii, hoto worbe nganndude mo. Yeeso ngoo fof, o wadi heen ndoondi, hoto worbe tampinde mo. Daado fini subaka law, o yalti leydi ndii. Wuro fof o ari, o liggoo. Omo teena ledde, omo soppa tuugaaji omo yeeya. Liggey worbe tan o liggotoo. Omo ayna. Do o yottii fof, o laakna Yero. Yero woni tan ko e nder ladde. Do o yii ciilal fof, o yaha toon. Omo yeewa cakka kaa. Addata mo e wuro tan, ko yeewde ko o ñaami. O addora gubbal walla ledde, o yeeya, o sooda ko o ñaami, o ruttoo ladde.

Cerno ina resi debbo mum. Debbo oo ko moyfo
nari no feewi. Sanda ari e wuro hee, jippii be.

Sanda oo wii ari ko janngude. Nde Sanda oo yii debbo oo, tan o jarlibaa e debbo oo. Debbo oo jibidinii e Ceerno oo biɓɓe tato worɓe. Sanda oo wii: « Mido yid maa. Tee njid mi ko kumane den.» Debbo oo wii: «Miin ko mi desaado, mi jibidinii e gorko am biɓɓe tato, mi waawaa woppude sukaaɓe am.» Ñande fof, Sanda oo ina rewi debbo tan. Debbo oo wiya: «Woppam!» Sanda rewi heen haa tampi, debbo oo haalata tan ko konngol gootol: «Woppam!» Sanda kalwi debbo wadi e haatumeere, wadi e ñaamde. Debbo ñaami. Ndeka Sanda wadi e aaye mum, kala ko o haalani debbo oo, waawaa salaade; debbo yi'ataa hay gooto so wonaa Sanda. Sanda oo wii: «Woppu gorko maa kumane den.» Debbo oo wii: «Holno ngoppirat moo mi?» Sanda

wii: «Mi wadat huunde, so a lootiima tan, a wayat no maaydo nii, be mbi'a a maayii. So be ngubbii ma tan, futuro mi ara mi ubbit maa; mi wada huunde, tan a ummoto, ndog en njeh en leydi ngodndi.» Debbo oo jabi ko Sanda oo wii koo. Sanda totti mo aaye, o lootii, tan o maayi! Tan wiya debbo ceerno maayii. Debbo wadaa kasanka, roondaa, ubboyaa. Sanda wii: «Ceerno, tawde Alla wadii haajaande mum, jooni hakkille maa oo ina diwi, mido yawta yeeso.» Ceerno wii: «Ina moyyi. Ko maayde yimbe tagraa.» Futuro tan Sanda yahi baamuule. O yottii, o wadi ko o wadannoo, o ubbiti debbo, tan debbo haftii darii, wa'i dum no koydol nii. Be ndogi, be njehi leydi ngondi. Debbo woppii gorko mum e sukaabe mum tato. Ceerno heddoraama cukalon

mbaayeyon, kon nganndaa yumma mum'en no feewi. Be njehi leydi ngondi, be ngari e wuro mawngo, be kodi doon. Sanda oo woni ceerno mawdo e nder wuro hee. Kaŋko janginta sukaabe wuro ngoo, kaŋko woni elimaan wuro ngoo. Omo hokkaa hoolaare mawnde sanne, hay gooto yiiraani mo ko ooñii. Ceerno mo debbo mum maaynoo oo wii sukaabe mum: «Eden dannoo, odon njangoya.» Be dannii. Be ngari e wuro, be njippii e galle. Ko e ngoon wuro debbo oo e Sanda kodi. Sallifanaa juulaa. Ceerno wii sukaabe mum: «Njahee njeloyodee.» Sukaabe bami paali mum'en njehi njelaari. Be ngari e galle ebe njeloo tan haa debbo oo yii be. O heftini yiiyam. Debbo oo wii: «Almudbe, ndehee sadak!» Almudbe ngari o sakkii

be. O wii: «Holto njeɗadon?» Be mbii: «Wuro Kaari.»

O wii: «Yumm on no wiyetee?» Almudɓe mbii: «Neene amen ina wiyee Kaari, kono o maayii ko booyi, min ngann daa mo nii no feewi.» Mawngel ngel wii: «Miin hoore am, ko seeda nganndu moo mi. Heddiibe bee ngann daa mo.» Debbo oo wii: «Baaba mon no wiyetee?» Almudɓe mbii: «Baaba amen ina wiyee Ceerno Kaari.» Debbo oo wii: «To o woni?» Almudɓe mbii: «Ko galle Kaari, toon baaba amen woni.» Tan o itti gertoode defaade o hokki almudɓe. Almudɓe ñaami haa kaari. O itti gertogal, o wii: «Nawanee ceerno mon. Ñande fof, ngaree doo, mi sakkoo on.»

Almudɓe kooti to ceerno mum'en. Be njettii, be totti baaba maɓɓe gertogal defangal, Baaba maɓɓe

wii: «To ittu don ngal gertogal?» Almudbe mbii:
«Baaba, debbo gooto, min nji'ii dum daa, oon
ñammini min haa min kaari gertoode cahaade; o
hokki min gertogal yo min nawat ceerno amen. O
wii ñande fof, yo min ngar toon o sakkoo min.»
Ceerno wii: «Oo debbo dey ko jurumdeero!»
Ñande fof, almudbe njaha kacitoo, ngottoo. Haa
wadi sahaa gooto, baaba oo wii: «Njah en mi
salminoya kordo Alla ñamminoowo on ñande fof
oo.» Tan be pokkiti, be njehi to galle debbo oo too.
Be njottii, tan ceerno yii debbo oo, wii: «Subahaana
Alla! Alla dey anndi so maaydo ina wuurta, kono oo,
ko Alla ittata...» Nde o yottii tan, o nanngi debbo,
woni e woyde. Tan debbo luuki, yimbe ngari naati
galle. Be mbii: «Ko woni?» Debbo oo wii: «Oo

gorko yii kam tan woni e woyde...» Yimbe bee mbii: «Ko ndee heddono: seernaabe mbadtii yande e rewbe jananbe!» Be mbii: «Gorko, woppu debbo janano!» Ceerno wii: «Saallaaw! Oo ko debbo am.» Yimbe bee mbii: «To debbo maa woni?» Ceerno wii: «O maayii. Kono ko Alla ittata, ko kanke woni oo.» Tan Sanda oo noddoyaa, wiyaa: «Ar, debbo maa, gorko happitiima.» Sanda ari, wii: «Musidfo, ko renndin maa e joom suudu am?» Ceerno wii: «Oo ko joom suudu am.» Sanda oo wii: «To joom suudu maa woni?» Ceerno wii: «O maayii.» Sanda wii: «Juulbe, on yeewataa kaa haala?» Yimbe mbii: «Kaa haala, nawee ka galle joom wuro: oo ceerno ko kaangaado.»

Yimbe nanngi ceerno faaraa galle joom wuro. Joom

wuro wii: «Benninee be to laamɗo: kaa wonaa miin ñaawata ka.» Be njottii galle laamɗo. Laamɗo wii: «Holko renndini on?» Sanda wii: «Oo gorko dey yii debbo am tan yani e mum.» Laamɗo wii: «Ceerno, holko renndin maa e debbo janano?» Ceerno wii: «Oo, ko Alla ittata, kono ko debbo am.» Laamɗo wii: «Holto debbo maa woni?» Ceerno wii: «Debbo am maayii.» Laamɗo wii: «Mande o maayi?» Ceerno wii: «Hikka wadi duubi joyi.» Laamɗo wii: «Aan, hay gooto waawaa safrude ma; safrude ma weeɓaani... Cokee mo!»

Daado ina e wuro hee, omo tawaa ñaawoore ndee. Tan o haftii, o darii. O wii: «Laamɗo, maa njaafoda mi, kono goonga ko ngesa Alla, gardo fof ina

foti fiide heen paafal.» Tan yimbe bee mbii: «Holi oo?» Wobbe bee mbii: «Oo dey, ko suka liggotoodo e wuro hee oo.» Laamdo oo wii: «Mi laamiima duubi cappande joyi hikka, mi meedaa nande kaa e sellude, mi yi'aani ko wa'i nii e wonde goonga. Ko mbii daa koo, ko goonga... Aan, ada waawi ñaawde kaa?» Daado wii: «Mido waawi.» Laamdo wii: «Mido haalan maa konngudi didi, cuɓo daa heen gootol: go'o, so tawii a ñaawii sariya kaa naatii hakkillaaaji yimbe bee, laamu nguu ina hokku maa teddungal mawngal; didi, so tawii ñaawoore maa ndee naataani hakkillaaaji yimbe bee, ada hirsee.» Daado wii: «Mi jabii.» Laamdo wii: «Ñaaw be.» Daado wii: «Ngaddanee kam sagataabe tato. Sagataabe tato ngari.» Daado wii: «Ceerno, no oo

doo debbo woniri debbo maa?» Ceerno wii: «Alla anndi so maaydo ina wuurta! Kono oo debbo, kañum jibini bee doo sukaabe.» Daado wii debbo oo: «Ada anndi bee doo sukaabe?» Debbo wii: «Miin kay ko njurum tan hebnoo mi, mido sakkoo almudbe bee, maa taw safaara wontii deddere.» Daado wii: «Sanda, debbo maa oo, ko kumana don koo, booyii?» Sanda wii: «Duubi joyi, walla jeegom.» Haaliyankee mbii: «Goonga regan.» Daado deeyi sagataabe tato bee. O wii: «Yeewanee kam loonde, yeewon leydi mbodeeri mbaɗ on e nder loonde hee, mbaɗon ndiyam, iirton, naat non nder huɓeere, hoto hay gooto yii. Gooto e mon fof yaltida e labi. So mi wiyii: "Nanngée oo", so on nanngii oon, naat non ɗum toon to nder huɓeere too, mbaɗ on juude

mon e nder loonde hee. Njalt on, juude mon e laɓɓe mon fof yoo taw ina ngojji.» Sagataabe mbadi noon. Be njalti, moni e maɓɓe fof woni e welnude laɓi mum. Daado wii: «Ceerno e sukaaɓe mum fof yoo kirsee!» Yimɓe ɓee mbii: «Hii jam, ko ndee ñaawoore woni?» Laamɗo wii: «Accee mo o ñaawa sariya makko.» Daado wii: «Kirsee ceerno.» Ceerno nanngaa, woni e wiide: «Feere am bonii, mi accii ɗo boni.» Ceerno naatnaa nder huɓeere. Be mbii: «Muɓɓu hunuko maa, min kirsaani on.» Ceerno deyɣi... Sagataabe njalti, juude mum'en e laɓɓe mum'en fof ina ngojji coy.» Daado wii: «Nanngée ɓiɗɗo mawɗo oo!» Oon nanngaa. Tan debbo oo warñi. Sagataabe paari mo nder huɓeere, tan ɓiɗɗo oo woni e woyde, omo wiya: «Feere am bonii, ee

neenooy am!» Sagataaḃe moofti mo toon e nder huḃeere, ḃe mbii cukalel ngel deyyu. Ngel deyyi. Be mbadi juude maḃḃe e nder loonde, ḃe njalti juude maḃḃe ina ngojji coy. Daado wii: «Nawee diḃaḃo oo!» Oon nanngaa. Debbo oo, gite mum ngonni e werlaade gondi. Be paari ngel nder huḃeere. Ngel luuki: «Feere am bonii, ee neenooy am!» Debbo ronki joodaade, haftii darii. Sagataaḃe moofti toon cukalel ngel, ḃe njalti juude maḃḃe ina ngojji. Daado wii: «Nawee tataḃel ngel!» Tan debbo oo wii: «Ngoppanee kam kodayel am!» Doon batu oo fof haftii darii, moni fof uumiri bannge. Debbo oo wii: «Saallaaw, ko miin jibini ḃe!» O wii: «Oo doo ceerno woni baaba mum sukaaḃe am.» Daado wii: «Hol no worḃe diḃo ngoniri worḃe maa?» O wii:

«Baaba mum sukaabe oo woni gorko am. Oo Sanda ariino wuro amen, o yii kam o wii omo yidi mi. Mbii moo mi, miin ko mi desaado. O wadi huunde fof, caliimi. Haa heen gootol, o hokki mi goro yakku mi, tan hakkille am runtii gorko am e sukaabe am. Hanjadi, mi yi'ataa so wonaa kanjo. Ko o wii fof, duum mbadat mi. O wii kam ma o hokkam huunde, so mi lootiima dum tan, mi wayat no maaydo nii. So mi maayii, mi ubbaama, o ara o ubbita mi. O wii so o ubbitii kam tan, mi wuurtat, min ndoga, min njaha leydi ngonndi. O hokki mi aaye lootii mi, keɓ mi dow ndadɗudi lelii mi. Doon mbayru mi anndude do ngon mi. Miin kam, wayi mi ko no koydol nii, njii mi tan ko mido darii e yeeso makko. O wii: "Njah en!" Min ndogi, min ngari doo e leydi hee.

Hakkille am ko birninoodo, ko ko njii mi sukaaɓe
bee bernde am heccidi.» Daado wii: «Sanda, ko
noon?» Sanda wii: «Ko noon. Ko jarabi heɓnoo mi,
mi yidno mo no feewi, huunde fof jarani mi
wadde...» Daado wii: «Banndiraabe, on nanii?»
Yimɓe bee mbii: «Min nanii jaati, laabii cer!» Waaw
haala'en mbii: «Fenaande ina jogii koyɗe, kono alaa
dote; ina waawi dogde, kono waawaa joodaade.»
Daado wii: «Laamɗo, jooni dey ñaawoore am gasii.»
Laamɗo oo ummii darii, o wii: «Ko kaa sariya laabi!
Mi wadii ma ñaawoowo leydi ndii hannde... Hol no
mbiyete ɗaa?» Daado wii: «Mbiyetee mi ko Paate.»
Laamɗo wii: «Ko biɗɗo gooto debbo ndañ mi. So
aɗa yidi mo, mi hokkii ma mo, e galle ɗo kod ɗaa.»
Daado wii: «Miɗo yidi mo. Naamno ɗee mo so omo

yidi mi?» Laamdo wii biyum: «Diiye, ko mbii daa e ko mbii mi koo?» Diiye wii: «Mido yidi mo.» Laamdo wii: «Mi humii dewgal mon hannde.»

Paate humanaama e Diiye bii laamdo. O hokkaa galle, o hurtini Diiye. Hiiri, dammboobe kooti, Paate wii: «Diiye, ko miin woni gorko maa?» Diiye wii: «Hii, mi sikku?» Paate wii: «Mido jogii doo sirilu gooto, mido haalan maa. So tawii ada waawi mooftude, ina moyyi; so a waawaa mooftude sirilu oo, mi dogaa mi yalta leydi ndii.» Diiye wii: «Haal mi nana.» Paate wii: «Miin mi wonaa gorko. Ko mi debbo.» Paate boori comci mum, o holli endi makko Diiye. O wii: «Mi joliino to leydi amen, mbii mi mido yeewa ndimaagu worbe do tolnii. Mbii mi

mi humantaake so wonaa gorko cokaado e suudu balde capande tati, subaka fof ko lonngere wootere ñaamata e woobre wootere yarata. Kala baddo duum, mi humanee e mum. Sagataabe tato ngari, ko be yoodbe, ko be dañbe. Be ngari yamde mi. Gooto e maabe fof sokaa e suudu. Subaka fof ko lonngere wootere e woobre wootere hokketee. Heen dido, nde lonnge dee ngari fof, ñaama lonnge mum'en, njara goobe mum'en. Heen gooto, subaka fof, rawaandu ara feccondira e rawaandu nduu lonngere mum e woobre mum. «Ñande be timmini aadi amen, ñaawoobe goongiranteebe noddaa ngari; be mbii yoo geloodi teemedde tati ngaddee, ngelooba fof wadee illilal, mi wadee e nder illilal, geloodi dii coggee ndaroo hakkunde dingiral, gooto

e maɓɓe fof wiye yoo yah suɓoo heen ngelooba: kala kawruɗo e ngelooba mbaddii mi baa, mi humanee e oon; so hay gooto e maɓɓe hawraani e baan, kamɓe tato ɓe mbaasii. «Ñande geloodi ɗii mbadaa illile ndee, rawaandu nduu ari e mo fecondirannoo oo, ndu wii: "Hannde ngann ɗaa ko woni moyƴere e ndimaagu." Rawaandu nduu wii mo: "So geloodi ɗii njaltii, kala ngelooba njii ɗaa mido les mum, ko baan Daado woni." Mi siftin maa ko Daado mbiyetee mi. «Geloodi njalti, o ari haa e didɗal geloodi hee. Rawaandu nduu ari hebi ngelooba ngon mi baa, hebi les mum, ndu lelii. Ndu sooyinii mo tan, ndu haftii ndu darii, o fayi e mayru. O nanngi baan ngelooba. «Mawɓe ñaawooɓe ɓee mbii ko kanke arsku mum hokki. O

wii kam o buraani heddiibe bee ndimaagu, kala mo njidf mi e mabbe, yo mi humane e oon. Mbii mi ko kanke njidf mi. Min kumanaa. «Ñande kurtungu nguu, ngittu mi cakka am ndesndu moo mi. Ñande mum, omo weltii sanne. Min njalti wuro, o yaltini cakka kaa, omo uurnoo ka, omo tebboo ka, haa ciilal diftii ka e juude makko. O wii sehil makko, o waawaa yiide mi tawa o alaa cakka kaa, o abbiima ciilal ngal. O wii o artataa e leydi amen so wonaa o yiitu cakka kaa. O wii oon, kala nde naamni moo mi, yo oon noddu baaba makko e yumma makko, o haalan min yaadu makko, hoto oon haalan hay gooto so wonaa ñande naamni moo mi. O wii oon, ñande naamni moo mi fof, o accii daande am. «Mi joodiima hitaande, mi naamnaaki mo. Heen gootol,

noddu mi sehil makko oo, mbii moo mi: "Hol to gorko am oo yahi?" Oon wii yontii haaleede... Oon wii yo mi noddu esam'en, o haala ko Yero wii. Noddu mi been, o haalani min ko kaalan maa mi koo. Jooni, miin ne, mi fellitii mido abboo mo. So mi yiitaani mo, mi hootataa leydi amen. Mbadtu mi hoore am no gorko nii, hoto worbe tampinde mi. «So tawii ada waawi mooftude duum, kaalan aa kam; so tawii a waawaa, haalan am, mi dogaa mi yalta leydi mon, hay huunde waawaa falaade mi... So wonaa njii mi Yero, walla mi wiye ko doo o maayi. Gorko am e aduna ko kanke.» Diiye wii: «Mi woondii e yeeso Joomiraado, nde ka nanaa fof, ko aan haali, walla ko aan yamiri.» Daado wii: «Suudu maa nani, suudu am nani.» Be koddii duubi joyi.

Diiye meedaa haalande dum hay jinnaabe mum.
Daado woni ñaawoowo leydi ndii. Kala ko tiidi
ñaawde, so Daado arii, ñaawat dum haa laaba cer,
naata hakillaaji yimbe fof.

Yero woni tan ko e ladde. Toon o hodi. Kala do o
yii colli, o yaha toon yeewde so ciilal ngal woppaani
doon cakka kaa. So o hooyaama, o teena ledde,
walla o wubba, o yeeyoya wuro, o sooda ko o
ñaami, o ruttoo ladde. Haa wadi sahaa gooto, omo
wubbi, o tiri gaccungol makko, tawi o tampii, o
domdii. O talli gaccungol ngol sara bokki mawki. O
lelii e dow gaccungol ngol, omo ndaara bokki kii.
Tan, o yii e nder luuro bokki kii huunde ina jalba e
nder toon. Ndeka ko doon ciilal ngal hodi. O

ummii, o darii, o yii ko jalbata koo, mooyu ina sara mum. O jolni junngo makko e nder luuro hee, o suuti dum tan, o tawi ko cakka kaa. O ndaari ka haa booyi, o wii: «Eskey Alla!» O wii e bernde makko: «Debbo alanaa kam leydi amen. Kono ma mi naw cakka kaa haa leydi amen, mi yaha wuro Daado'en, mi hokka mo ka.» Kala do o resaa, mi tottan mo ka. Yero wii: «Jooni dey so mi hootii, alanaa kam gacce.» O woppi gaccungol makko e gubbal makko, o yebti cakka kaa, o soomi ka e tekkere makko, o bitti e naafki makko. O yahi wuro. Wuro ngoo, weendu mawndu ina doon. O yottii e weendu hee, o woni e soccude cakka kaa, o socci ka haa laafi cer. O fawi ka dow wutteyel makko, omo fadi haa ka yoora, walla haa saada seeda, o yebta ka

o hoota leydi maɓɓe. Ndeka debbo nayeejo yii mo, yii cakka kaa, yidi wujjude ka. Kono ina anndi Yero hakkille mum woni ko e cakka kaa. O waawaa wujjude ka. Cakka kaa saadi tan Yero yɛɓti ka, soomi ka e nder tekkere mum. O bitti ka e naafki makko, o woni e yahde. Tan debbo nayeejo oo luuki, o wii: «Ngaree, gujjo wujjii cakka am!» Yimɓe ngari mbii: «Neene, ko woni?» Debbo oo wii: «Oya suka jahoowo, wujji cakka am. Midɔ loototonoo, paw mi cakka am dow comci am, pal mi daande, tan oo ɗoo gorko ari yɛɓti ka. Ko mi mawɗo, mi waawaa dogde, omo naa bitti ka e naafki makko.» Tan yimɓe ɓee nanngi Yero, ɓe kefti cakka kaa, ɓe pii mo haa ɓanndu nduu fof wadi lare! Hellifaabe ngari kefti mo e juude sukaabe. Tan Yero gumaa, o

ronki haalde. Konngol makko fof ko wiide: «Miin Yero...», O yiila hoore. Yero nawaa galle laamɗo. Ko doon Daado woni ñaawoowo. Yero sokaa. Haa ñaawoore makko yonti. Cakka kaa addaa to ñaawoowo oo. Daado yii cakka kaa, tan o soomi ka, o wii: «Diiye, daarol ndaaranno maa mi, ada siftora?» Diiye wii: «Mido siftora.» Daado wii: «Mi anndaa to gorko oo hebi cakka kaa, kono kaa doo cakka nawi gorko am. Ndon mi ka ko e neene am, neene am roni ka ko e yumma mum. Haa janngo mi yiya gujjo oo.»

Weeti, Yero haɓɓaa haa tiidi, addaa hakkunde batu. Daado ñuumanii Diiye, o wii: «Ko oo doo gorko woni

gorko am oo, mo kaalanno maa mi oo. O wiyetee ko Yero.» Cakka kaa fawaa hakkunde batu oo. Daado ndaari cakka kaa, o ndaari Yero, o moosi. O suuti ka, o joyɣini ka. O tellii hakkunde batu oo. O wii debbo nayeejo oo: «Neene, hol no gujjo oo wujjiri cakka maa?» Debbo oo wii: «Mi yaano weendu too, coccu mi cakka am, paw mi ka dow comci am, ngon mi e lootaade, pal mi daande tan, oo doo gorko ari wujji cakka kaa, tan woni e dogde... Alla e yimbe mballi mi, nanngani mi mo.» Yero addaa. Paate wii: «Gorko, aan ne, no kebru daa cakka kaa?» Yero wiya: «Miin Yero..., tan o yiila hoore, tan o deyɣa, o ronka yo o haal.» Yimbe mbii: «Ko gujjo haawnii! Ñande fof ada adda ledde maa, ada yeeya, a wujjii tan a muumdii!...» Paate

wii: «Neene, haadi oo doo gorko ronkaama yo o haal, biya ina e batu hee?» Biyum debbo nayeejo oo ummii darii. Paate wii: «Gujjanaado oo, ko yumma?» Suka debbo oo wii: «Ko neene am.» Paate wii suka debbo oo: «Ndaar am.» Suka debbo oo ndaari mo. Paate wii : «So a maayii janngo, ko aan tan e qabri maa. A meedii yiirude neene maa kaa doo cakka?» Suka debbo oo deyyi. Paate wii mo: «Ko aan min kedii.» Suka debbo oo wii: «Alaa.» Paate wii: «Neene, hol baylo tafando ma kaa doo cakka, walla mo cooru daa ka? Noddu mo o seedtono maa.» Tan debbo nayeejo oo yoomi, ronkaa yo o jaabo. Paate wii Diiye: «Sirlu kaalanno maa mi oo, mi yamirii ma jantono yimbe bee. Diiye haftii darii e hakkunde batu hee. O wii:

«Musibbe teddube, oo doo joom galle am, o wonaa gorko, ko debbo. Oo doo gorko biyaado ko gujjo oo woni gorko makko. Ñande be kumanaa ndee, o itti kaa doo cakka, o resndi gorko oo, o wii yo o mooftu haa be njettoo galle mum. «Ñande mum oo doo gorko ina weltii weltaare mawnde sanne. Kurtungu nguu yalti wuro, kanke gorko oo, o yaltini cakka kaa omo tebboo ka, omo buucuu ka, tan haa ciilal diftii ka e juude makko. Oo gorko wii gite mabbe mbaawaa laabdude nayi, o naamnoo dum cakka kaa, tawa alaa ka. O waawaa wiide ko ciilal diftii e juude makko. Gorko oo haalani sehil mum, wonde ina abboo ciilal ngal haa nde o yiiti cakka kaa fof. O wii oon o hootataa leydi mabbe tawa o yiitaani cakka kaa. «Joom galle am oo, addani mo

innirde hoore makko Paate, ko waylude innde makko. O wiyetee ko Daado. O joodiima hitaande o naamnaaki gorko oo, haa heen gootol, o noddi sehil oo, o naamnii to gorko makko oo yahi. Oon waddiino aadi e gorko makko oo, hoto o haalan hay gooto so wonaa ñande Daado naamnii dum. O wii ñande Daado naamnii ndee, oon wii yontii haaleede. Oon haalani be ko nawi oo doo gorko. Kanke Daado, ko o gabbiido oo doo gorko, o wadti hoore makko gorko. «Ñande kurtii mi ndee, o haalani mi oo doo taarik. O wii so mido waawi mooftude, ina moyyi; so mi waawaa mooftude, o dogo. Mbii moo mi so nanaama, tawat ko kanke haali, walla kanke yamiri. Mi woondii e yeeso Joomiraado, so o yamiraano, mi haalataa. Gila oon sahaa, suudu

makko, suudu am. Musiɓɓe tedduɓe, ko nii taarik oo siforii.» Tan yimɓe ɓee kaawaa sanne. Moni fof ina wondi e kaawis mawɗo. Laamɗo oo ummii darii. O wii: «Musiɓɓe tedduɓe, on nanii oo ɗoo taarik?» Yimɓe ɓee mbii: «Min nanii kay, laaɓii cer! Hono ɓee mbaawi laamaade leydi nde moyɣa.» Laamɗo oo wii: «Miin mi mawnii, mido yidi wadtude laamu nguu e juude maɓɓe. Ko mbii ɗon heen?» Yimɓe ɓee mbii: «Aahaa, aahaa!..» Laamɗo wii: «Mi wadtii laamu nguu e juude Daado.» Daado wii: «Mi wadtii laamu nguu e juude Diiye, ngati ko kanke waawi mooftude sirilu. Ko sirliyanke mo janfotaako waawi laamaade leydi. Diiye wii: «Mi wadtii laamu nguu e juude Yero, ngati ko kanke anndi ko woni ndimaagu. Maa nedɗo rimɗa nde waawa rimɗinde

leydi.» Yero haɓɓitaa. 'Doo demngal Yero teppitii. O wii: «Duubi joyi, mido yiiloo cakka. Mi yahii wubboyde. Mi wubbii gubbal am, mi tirii gaccungol am, mi tampii, mi domdii, mi tallii gaccungol am sara bokki, mi leliima dow gaccungol hee, njii mi huunde ina jalba nder luuro bokki hee. Ummii mi, njolnu mi juude am e nder luuro bokki hee, taw mi ko cakka kaa! Mi ɓamii ka, coom mi ka e tekkere am, ngar mi do weendu doo, coccu mi ka, paw mi ka dow wutte am mido fadi haa ka saada. Oo doo debbo ina lootoo sara am. Mi y'eɓtii cakka kaa mido yaha, mido hoota leydi amen. Tan haa oo doo debbo luuki: "Ngaree, gujjo wujjii cakka am!" Hol ko mbaaw mi haalde?» Yimɓe ɓee mbii: «Hay batte, dii kaawisaaji.» Daado wii Diiye: «Mi humanii ma e

Yero: ngonaa jeewo, mi wona lemmbel.» Waaw
haala'en mbii: «Ko doo nawliigu fuddii.» Nguun
ndimaagu ngu Daado holli, woni tan ko e rewbe,
alaa e worbe, so kulle mum, so daabaaji mum...
Yero woni laamdo. Diiye woni deenoowo sirilu leydi.
Daado woni ñaawoowo leydi ndii.

Dado était une fille très belle et charmante. Elle était convoitée par tous les hommes de son époque. Que tu sois riche ou pauvre, il faut savoir surmonter cette épreuve pour prendre Dado en mariage – “Prendre chaque jour une poignée de nourriture et une goutte d'eau, durant 30 jours.”. A travers cette histoire, nous apprendrons une leçon de morale: “Nous serons récompensés pour notre souffrance.”

Daado ko suka debbo joodfo no feewi, beldo yiyam no feewi wonnoo. Koo ndartaado no feewi e worbe e sahaa makko. Ngona galo walla baasfo, Daado wii tan alaa bamoowo dum dewgal so wonaa baawfo “Ñaamde longere e woobre wootere ndiyam ñalawma fof haa timma balde capannde tati.” E nder jangde men deftere nde maa en keb heen waaju - “Maa en njoboye tampere men.”